

Iwona Arabas

Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN
ORCID 0000-0002-1194-984X

Działalność Pracowni Historii Nauk Przyrodniczych i Medycznych Instytutu Historii Nauki PAN w 2022 r.

Research Activity of the History of Natural and Medical Sciences Research Unit at the Institute for the History of Science PAS in 2022

In 2022, the History of Natural and Medical Sciences Research Unit comprised nine employees who engaged in various collaborative activities. They embarked on a series of projects, including the creation of a virtual museum called 'The Lost Collection: Cabinet of Natural History of Duchess Anna Jabłonowska (1728–1800) in Podlasie', organizing the International Conference on Medicinal Plants in Science and Culture (supported by a grant from the Ministry of Education and Science – Perfect Science), conducting monthly seminars on the History of Natural and Medical Sciences, and holding doctoral seminars within the series 'Polish Medical Press and Official Archives as Historical Sources in Research on Health and Disease in the 19th and 20th Centuries'. Individually, team members had significant achievements, which have been documented in numerous publications. Additionally, their valuable contribution extended to active involvement in the editorial offices of the Institute's journals published by the Institute.

Keywords: natural collections, history of medical science, history of science, medicinal plants in science and culture

Słowa kluczowe: kolekcje przyrodnicze, historia nauk medycznych, historia nauki, rośliny lecznicze w nauce i kulturze

Wprowadzenie

Różnorodność tematyczna prac badawczych podejmowanych przez pracowników Pracowni Historii Nauk Przyrodniczych i Medycznych Instytutu Historii Nauki im. L. i A. Bir-

kenmajerów PAN wynika z różnej perspektywy patrzenia na przedmiot badań, którego wspólnym mianownikiem jest wiedza z pogranicza nauk przyrodniczych i medycznych. Humanistyczna refleksja nad naturą i stosunkiem do niej człowieka oraz rozwojem nauk o leku i terapii zdecydowało o tematyce przygotowanych publikacji. Obszarem zainteresowań badawczych zespołu była następująca problematyka:

- ochrona polskiego dziedzictwa przyrodniczego z uwzględnieniem międzynarodowej współpracy polskich przyrodników, historia kolekcji oraz muzealnictwa przyrodniczego i techniki na ziemiach polskich,
- rozwój nauk medycznych na ziemiach polskich, historia epidemii chorób zakaźnych oraz historia bromatologii,
- polsko-francuskie związki naukowe w XVIII i XIX w.
- filozofia grecka i filozofia uczuć.

W 2022 r. zespół, złożony obecnie z dziewięciu osób, ulegał zmianie. Odeszła na emeryturę prof. dr hab. Bożena Urbanek, a do innej pracowni przeszła mgr Katarzyna Borkowska. Na ich miejsce zostali zatrudnieni lek. Robert Książopolski i dr Michał Jasiński.

Wspólne przedsięwzięcia

Zespół dysponujący interdyscyplinarną wiedzą z pogranicza nauk przyrodniczych i humanistycznych podjął się realizacji dwóch wspólnych projektów, mianowicie konferencji „Rośliny lecznicze w nauce i kulturze” oraz stworzenia „wirtualnego muzeum” pod nazwą Zaginiona kolekcja: podlaski Gabinet Historii Naturalnej księżnej Anny Jabłonowskiej (1728–1800).

Pierwsze z wymienionych działań nawiązuje do prac zapoczątkowanych jeszcze w latach osiemdziesiątych XX w. przez prof. Barbarę Kuźnicką w Pracowni Historii Farmacji Instytutu Historii Nauki i Techniki PAN, której nasza Pracownia jest bezpośrednim kontynuatorem. Już wówczas widziano konieczność współpracy przedstawicieli różnych dyscyplin: historyków nauki, etnografów, socjologów, folklorystów, językoznawców i historyków sztuki. Postanowiliśmy rozszerzyć formułę tych działań i dołączyliśmy jeszcze grupę badaczy reprezentujących nauki eksperymentalne. Celem było stworzenie platformy wymiany myśli w zakresie ziołoznawstwa i ziołolecznictwa oraz zbliżenie osiągnięć fitochemicznych i farmakologicznych do badań historycznych i społecznych.

W maju 2022 r. zorganizowaliśmy pierwszą edycję Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Rośliny lecznicze w nauce i kulturze”, która była współfinansowana z grantu DNK/SP/548108/2022 „Doskonała nauka” – moduł: wsparcie konferencji naukowych MNiSW. Kierowniczką grantu i przewodniczącą komitetu naukowego była Iwona Arabas, a redaktorem grantu i sekretarzem konferencji Robert Książopolski. W tym przedsięwzięciu referaty wygłosiło czworo pracowników naszego Zespołu: dr hab. Iwona Arabas, prof. PAN, lek. Robert Książopolski, dr hab. Anna Trojanowska, prof. PAN i dr hab. Piotr Daszkiewicz, prof. PAN.

Drugi realizowany wspólny projekt: „Zaginiona kolekcja: podlaski Gabinet Historii Naturalnej księżnej Anny Jabłonowskiej (1728–1800)” dotyczy stworzenia wirtualnego gabinetu księżnej. Oryginalne zbiory siemiatyckiego Gabinetu nie przetrwały, ale na podstawie odnalezionego wykazu będzie można, posiłkując się gatunkami z europejskich osiemnastowiecznych kolekcji, pokazać okazy wówczas prezentowane. Przygotowany został projekt strony

internetowej, na której zostaną udostępnione publikacje Jabłonowskiej i rozproszone w licznych archiwach jej rękopisy oraz rezultaty dotychczasowych badań. Jest to pierwszy tego rodzaju polski projekt, którego celem jest odtworzenie osiemnastowiecznego gabinetu historii naturalnej. W realizację wirtualnego muzeum zaangażowani są dr hab. Iwona Arabas, prof. PAN, dr hab. Piotr Daszkiewicz, prof. PAN, lek. Robert Książkowski i dr Michał Jasiński.

Wspólnym działaniem Pracowni są również comiesięczne seminaria z Historii Nauk Przyrodniczych i Medycznych¹ oraz doktorskie z cyklu „Polska prasa medyczna i archiwalia urzędowe jako źródła historyczne w badaniach nad problematyką zdrowia i choroby XIX i XX wieku”. Dużym przedsięwzięciem była również Międzynarodowa Konferencja „Medycyna polska i krajów demokracji ludowej po II wojnie światowej” pt. „Medycyna w społeczeństwie w latach 1944–1989” zorganizowana w grudniu 2022 r., której współorganizatorem była dr hab. Magdalena Paciorek, prof. PAN.

Ważnym w życiu Pracowni jest udział w pracach redakcyjnych czasopisma „Medycyna Nowożytna”. Prof. dr hab. Bożena Urbanek i dr hab. Magdalena Paciorek, prof. PAN były zaangażowane w pozyskanie grantu, zakończonego sukcesem, Ministerstwa Edukacji i Nauki w sprawie dofinansowania pisma. Pod koniec 2022 r. do zespołu redakcyjnego dołączyła dr hab. Iwona Arabas, prof. PAN jako zastępca redaktora naczelnego.

Od wielu lat prof. dr hab. Robert Zaborowski jest redaktorem naczelnym rocznika „Organon”, a dr hab. Anna Trojanowska, prof. PAN zastępcą redaktora naczelnego „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”.

Wszyscy członkowie zespołu w ramach swoich obowiązków biorą udział w konferencjach naukowych, przygotowują recenzje prac naukowych, publikują biogramy i recenzje, sprawozdania, prowadzą zajęcia dydaktyczne, popularyzują naukę i pełnią ważne funkcje w towarzystwach naukowych krajowych i zagranicznych, pozainstytutowych redakcjach czasopism naukowych oraz komitetach redakcyjnych.

Głównym działaniem pracowników poza już omówionymi wspólnymi przedsięwzięciami są indywidualne badania naukowe.

Dokonania indywidualne

Dr hab. Iwona Arabas, prof. PAN kontynuowała prace związane z tematem „Gabinety osobliwości jako protomuzea nauki”, które dotyczyły tłumaczenia z rosyjskiego i francuskiego odnalezionych rękopisów (w Archiwum Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu) – wykazów zawartości kolekcji mineralogicznej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej oraz ich analizy². Szczegółowe badania odnalezionych rękopisów pozwoliły na wycią-

- 1 Prelegentami byli: dr hab. Anna Trojanowska, prof. PAN, prof. dr hab. Jakub Dolatowski, prof. dr hab. Robert Zaborowski, dr hab. Magdalena Paciorek, prof. PAN, Przemysław Ziętkowski i prof. dr hab. Dariusz J. Gwiazdowicz.
- 2 I. Arabas, L. Bondar, A. Kurguzowa, *Mineralogičeskaâ kollekcijâ Natural'nogo kabineta knâgini Anny Âblonovskoj (1728–1800) v otrazhenii dvuh katalogov 1801 g. i 1802 g. i zapisok akademika V.M. Severgina*, „Istoriâ” 2022, t. 13, nr 4 (114), s. 1–55; I. Arabas, L. Bondar, L. Czechowicz, *Botaničeskaâ kollekcijâ Natural'nogo kabineta knâgini Anny Âblonovskoj XVIII v.: svidetel'stva sovremennikov, arhivnye rukopisi i zametki akademika V.M. Severgina*, [w:] *Series ad Fontes Materials and Studies on the History of Science Issue 20, Müller's Conference 2020, Continuity and Traditions in Preserving and Studying Documentary Academic Heritage Materials of the III International Scientific Conference October 21–24, 2020, St. Petersburg*, red. L.D. Bondar, E.N. Gruzdeva, St. Petersburg 2021, s. 171–192.

gnięcie wniosku, że Anna Jabłonowska podczas swoich podróży również sama zbierała w terenie okazy mineralogiczne. Świetnie wpisuje się w te spostrzeżenia, ze względu na bogatą kolekcję wulkaniczną, odnaleziona w Paryżu w Narodowym Muzeum Historii Naturalnej dedykowana jej mapa Wezuwiusza³.

Dr hab. Piotr Daszkiewicz, prof. PAN prowadził badania dotyczące następujących zagadnień: polsko-francuskie związki naukowe w osiemnastym i dziewiętnastym wieku; poszukiwanie pamiątek polskiego dziedzictwa naukowego we Francji; historia badań Puszczy Białowieskiej i ochrony przyrody⁴ w zespole skupiającym naukowców z Polski, Litwy i Francji w ramach międzynarodowego grantu⁵; historia osiemnastowiecznego przyrodoznawstwa, historia dziewiętnastowiecznych i osiemnastowiecznych kolekcji przyrodniczych; historia Warszawskiego Gabinetu Zoologicznego ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowej współpracy w XIX w. oraz okupacyjnych strat. Badania historii warszawskich zbiorów zoologicznych prowadzone były częściowo w ramach grantu⁶ i uwzględniały również okupacyjne losy warszawskich zbiorów⁷. Przedmiotem badań prof. Daszkiewicza były działania dotyczące nauk przyrodniczych Anny Jabłonowskiej, Włodzimierza Dzieduszyckiego, Daniela Titiusa Charlesem Bonnetem⁸.

Dr Michał Jasiński do Pracowni Historii Nauk Przyrodniczych i Medycznych dołączył w październiku 2022 r. i przez ostatni kwartał pracował nad zgromadzeniem dokumentacji dotyczącej działalności magistra farmacji dr. Teodora Kikty, założyciela Muzeum Farmacji PZF „CEFARM” w Warszawie. Dołączył również do zespołu zajmującego się stroną internetową wirtualnego muzeum historii naturalnej księżnej Anny Jabłonowskiej.

Dr Marcin Krasnodębski kontynuował w 2022 r. badania w ramach grantu NCN (2019/35/D/HS3/00614) na temat historii zielonej chemii. Jego prace skoncentrowały się na dwóch dużych zagadnieniach: historii francuskiej chemii żywicowej w jej kontekście ekonomiczno-społecznym⁹ oraz historii niemieckiej tradycji badawczej dotyczącej chemii

- 3 I. Arabas, P. Daszkiewicz, *Mapa erupcji Wezuwiusza: niezwykły polonik w zbiorach Narodowego Muzeum Historii Naturalnej w Paryżu*, „Przegląd Geologiczny” 2022, t. 70, s. 231–235.
- 4 T. Samojlik, P. Daszkiewicz, A. Ričkienė, *Primeval Beast, Primeval Forest: Perception of European Bison and Białowiesza Primeval Forest in the 18th–early 20th Century*, Warszawa 2022; idem, A. Fedotova, *Puszcza Białowieska w początkach II Rzeczypospolitej*, „Parki Narodowe i Rezerwy Przyrody” 2022, t. 41, nr 3, 89–95; idem, *Żubr i Puszcza Białowieska na paryskich grafikach Janusza Tłomakowskiego*, „Parki Narodowe i Rezerwy Przyrody” 2022, t. 41, nr 2, s. 93–97; P. Daszkiewicz, P. Edel, *Herbiers et collections botaniques: les récentes recherches sur l'oeuvre du naturaliste lituanien Stanisław Batys Górski*, „Cahiers Lituanien” 2022, t. 21, s. 28–31.
- 5 *Percepcja żubra i pierwotnego lasu w XVIII i XIX wieku: wspólne kulturowe i przyrodnicze dziedzictwo Polski i Litwy*, grant UMO-2017/27/L/HS3/031870 finansowany przez NCN.
- 6 *Rekonstrukcja i opracowanie zbiorów naukowych Gabinetu Zoologicznego Uniwersytetu Warszawskiego. Od XVIII wiecznego Musaeum Polonicum do Narodowego Muzeum Przyrodniczego* finansowanego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki MNIŚW, nr 0038/NPRH8/H11/87/2020.
- 7 P. Daszkiewicz, D. Iwan., *List Antoniego Wagi (1799–1890) do Konstantego Branickiego (1824–1884) – interesujący przyczynek do historii Gabinetu Zoologicznego*, „Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu” 2022, t. 28, 1–8; P. Daszkiewicz, D. Mierzwa, *Henri Marmottan (1832–1914), przyjaciel i korespondent Władysława Taczanowskiego (1819–1890) i Antoniego Wagi (1799–1890) – przyczynek do historii Warszawskiego Gabinetu Zoologicznego*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 2022, t. 67, nr 4, s. 97–102; P. Daszkiewicz, *Wolfdietrich Eichler (1912–1994) i jego wizyta w Państwowym Muzeum Zoologicznym w Warszawie w 1940 roku*, „Echa Przeszłości” 2022, r. 23, nr 2, s. 212–230.
- 8 Idem, *Korespondencja Daniela Titiusa (1729–1796) z Charlesem Bonnetem w zbiorach Biblioteki Miejskiej w Genewie*, „Zeszyty Chojnickie” 2022, t. 38, s. 59–68; I. Arabas, P. Daszkiewicz, *Mapa erupcji*; P. Daszkiewicz, *Muzeum im. Dzieduszyckich a idea narodowego muzeum historii naturalnej*, [w:] *Wokół przyrodniczych pasji Dzieduszyckich Związek Rodowy Dzieduszyckich herbu Sas*, red. M. Dzieduszycka, I. Ziętkiewicz, Warszawa 2022, s. 65–77.
- 9 M. Krasnodębski, *The Social Construction of Pine Forest Wastes in Southwestern France During the Nineteenth and Twentieth Centuries*, „Environment and History” 2022, t. 28, nr 1, s. 155–183; idem, *Krótką historia*

przyjaznej środowisku (tzw. „mięka chemia” – *Sanfte Chemie*). Zwieńczeniem pracy dr. Krasnodębskiego było opublikowanie kompleksowej monografii pod tytułem *Green Chemistry: A Brief Historical Critique*, nakładem wydawnictwa Peter Lang, stanowiącej pierwsze tego typu przekrojowe opracowanie historii pojęcia „zielona chemia” na świecie¹⁰.

Lek. Robert Księżopolski podjął temat badawczy: „Tradycyjne ziołolecznictwo jako inspiracja i źródło współczesnych leków”, który ściśle łączy się z tematyką doktoratu prowadzonego pod kierunkiem prof. Arabas.

Dr hab. Magdalena Paciorek, prof. PAN, podobnie jak w latach poprzednich, zajmowała się zagadnieniem rozwoju opieki zdrowotnej na terenach wiejskich w Polsce po zakończeniu drugiej wojny światowej. Badania oparła m.in. na kwerendzie archiwalnej zbiorów Ministerstwa Zdrowia z 1944–1960, Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej z lat 1960–1990 oraz powojennej prasie medycznej¹¹.

Pozostając w nurcie tej tematyki, prof. Paciorek zajęła się kwestią higienizacji polskiej wsi, a właściwie rozwojem ruchu higienizacyjnego, na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. oraz organizacją i funkcjonowaniem wiejskich ośrodków zdrowia.

Prof. dr hab. Robert Zaborowski kontynuował prace dotyczące psychologii i filozofia osobowości Achillesa.

Dr hab. Anna Trojanowska, prof. PAN kontynuowała badania nad historią epidemii chorób zakaźnych. Zebrała materiały dotyczące surowców roślinnych charakteryzujących się intensywnym zapachem, opisywanych w dawnych polskich pracach medycznych i stosowanych jako środki zapobiegające zarażeniu „morowym powietrzem” oraz hamujące rozwój choroby. Poszukiwała również materiałów dotyczących złożonego specyfiku *electuarium ovum aureum* uważanego za skuteczny środek przeciwko morowemu powietrzu, o którym wspomniał Syreniusz w swoim *Zielniku* z 1613. Różne wersje recept tego leku odnalazła w pracach publikowanych od XVI do XVIII w., głównie przez autorów niemieckich, włoskich i francuskich. Teksty zostały przetłumaczone, a recepturę wspomnianego specyfiku i jej modyfikacje potraktowała jako tekst kultury, niosący w sobie informacje o czasach, w których powstał – ówczesnej kulturze medycznej, wiedzy medycznej i przyrodniczej¹².

Dr hab. Andrzej Wójcik, prof. PAN opublikował artykuł poświęcony geologowi Stanisławowi Kontkiewiczowi¹³.

kodyfikacji na rzecz chemii przyjaznej środowisku naturalnemu, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 2022, t. 67, nr 2, s. 33–64; idem, *Rethinking Research in the Chemical Industry: Organizational History of Centre de Recherches d’Aubervilliers (1953–2020)*, „Studia Historiae Scientiarum” 2022, t. 21, s. 703–737; idem, *Lost Green Chemistries: History of Forgotten Environmental Trajectories*, „Centaurus” 2022, t. 64, nr 2, s. 509–536; idem, *Reinventing the Wheel: A Critical Look at One-World and Circular Chemistries*, „Studies in History and Philosophy of Science” 2022, t. 96, s. 112–120.

10 Idem, *Green Chemistry: A Brief Historical Critique*, Berlin 2022.

11 M. Paciorek, *Opieka zdrowotna na wsi na przełomie lat 60. i 70. XX w. w świetle doniesień prasowych – problem zgłaszalności pacjentów*, [w:] *Lecznictwo na prowincji w świetle tekstów kultury i źródeł historycznych (XIX–XX w.)*, red. W. Ślusarczyk, G. Frische, Lublin 2023, s. 143–163; eadem, *Organizacja i działalność wiejskiej służby zdrowia połowy lat 60. XX w. w świetle sprawozdań Najwyższej Izby Kontroli*, „Medycyna Nowożytna” 2022, t. 28, z. 2, s. 183–204.

12 A. Trojanowska, *Rośliny lecznicze stosowane w czasie morowego powietrza opisane w Zielniku Szymona Syreniusza (1613)*, „Medycyna Nowożytna” 2022, t. 28, nr 1, s. 75–108.

13 A.J. Wójcik, *Stanisław Kontkiewicz. Polish Geologist and the Author of the First Geological Map of the Kryvorizkyi Iron Ore Basin in Ukraine*, „International Commission on the History of Geological Sciences INHIGEO. Annual Record” 2022, nr 54, s. 23–26.

Bibliografia

- Arabas I., Bondar L, Kurguzowa A., I. Arabas, L. Bondar, A. Kurguzowa, *Mineralogičeskâ kollekcijâ Natural'nogo kabineta knâgini Anny Âblonovskoj (1728–1800) v otryženii dnuh katalogov 1801 g. i 1802 g. i zapisok akademika V.M. Severgina*, „Istoriâ” 2022, t. 13, nr 4 (114), s. 1–55, DOI 10.18254/S207987840021194-2.
- Arabas I., Bondar L., Czechowicz L., *Botaničeskâ kollekcijâ Natural'nogo kabineta knâgini Anny Âblonovskoj XVIII v.: svidetel'stva sovremennikov, arhivnye rukopisi i zametki akademika V.M. Severgina*, [w:] *Series ad Fontes Materials and Studies on the History of Science Issue 20, Müller's Conference 2020, Continuity and Traditions in Preserving and Studying Documentary Academic Heritage Materials of the III International Scientific Conference October 21–24, 2020, St. Petersburg*, red. L.D. Bondar, E.N. Gruzdeva, St. Petersburg 2021, s. 171–192.
- Arabas I., Daszkiewicz P., *Mapa erupcji Wezuwiusza: niezwykły polonik w zbiorach Narodowego Muzeum Historii Naturalnej w Paryżu*, „Przegląd Geologiczny” 2022, t. 70, s. 231–235.
- Daszkiewicz P., *Muzeum im. Dzieduszyckich a idea narodowego muzeum historii naturalnej*, [w:] *Wokół przyrodniczych pasji Dzieduszyckich Związek Rodowy Dzieduszyckich herbu Sas*, red. M. Dzieduszycka, I. Ziętkiewicz, Warszawa 2022, s. 65–77.
- Daszkiewicz P., *Korespondencja Daniela Titiusa (1729–1796) z Charlesem Bonnetem w zbiorach Biblioteki Miejskiej w Genewie*, „Zeszyty Chojnickie” 2022, t. 38, s. 59–68.
- Daszkiewicz P., *Wolfdietrich Eichler (1912–1994) i jego wizyta w Państwowym Muzeum Zoologicznym w Warszawie w 1940 roku*, „Echa Przeszości” 2022, r. 23, nr 2, s. 212–230, DOI 10.31648/ep.8392.
- Daszkiewicz P. Edel P., *Herbiers et collections botaniques: les récentes recherches sur l'oeuvre du naturaliste lituanien Stanisław Batys Górski*, „Cahiers Lituanien” 2022, t. 21, s. 28–31.
- Daszkiewicz P., Iwan D., *List Antoniego Wagi (1799–1890) do Konstantego Branickiego (1824–1884) – interesujący przyczynek do historii Gabinetu Zoologicznego*, „Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu” 2022, t. 28, 1–8.
- Daszkiewicz P., Mierzwa D., *Henri Marmottan (1832–1914), przyjaciel i korespondent Władysława Taczanowskiego (1819–1890) i Antoniego Wagi (1799–1890) – przyczynek do historii Warszawskiego Gabinetu Zoologicznego*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 2022, t. 67, nr 4, s. 97–102, DOI 10.4467/0023589xkhnt.22.037.16968.
- Daszkiewicz P., Samojlik T., Ričkienė A., Fedotova. *Puszcza Białowieska w początkach II Rzeczypospolitej*, „Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody” 2022, t. 41, nr 3, 89–95.
- Daszkiewicz P., Samojlik T., Ričkienė A., Fedotova A., *Żubr i Puszcza Białowieska na paryskich grafikach Janusza Tłomakowskiego*, „Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody” 2022, t. 41, nr 2, s. 93–97.
- Krasnodębski M., *Green Chemistry: A Brief Historical Critique*, Berlin 2022.
- Krasnodębski M., *Krótką historia kodyfikacji na rzecz chemii przyjaznej środowisku naturalnemu*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 2022, t. 67, nr 2, s. 33–64, DOI 10.4467/0023589xkhnt.22.011.15825.
- Krasnodębski M., *Lost Green Chemistries: History of Forgotten Environmental Trajectories*, „Centaurus” 2022, t. 64, nr 2, s. 509–536, DOI 10.1484/j.cnt.5.131246.

- Krasnodębski M., *Reinventing the Wheel: A Critical Look at One-World and Circular Chemistries*, „Studies in History and Philosophy of Science” 2022, t. 96, s. 112–120, DOI 10.1016/j.shpsa.2022.09.004.
- Krasnodębski M., *Rethinking Research in the Chemical Industry: Organizational History of Centre de Recherches d’Aubervilliers (1953–2020)*, „Studia Historiae Scientiarum” 2022, t. 21, s. 703–737, DOI 10.4467/2543702xshs.22.020.15986.
- Krasnodębski M., *The Social Construction of Pine Forest Wastes in Southwestern France During the Nineteenth and Twentieth Centuries*, „Environment and History” 2022, t. 28, nr 1, s. 155–183, DOI 10.3197/096734019x15740974883843.
- Paciorek M., *Opieka zdrowotna na wsi na przełomie lat 60. i 70. XX w. w świetle doniesień prasowych – problem zgłaszalności pacjentów*, [w:] *Lecznictwo na prowincji w świetle tekstów kultury i źródeł historycznych (XIX–XX w.)*, red. W. Ślusarczyk, G. Frische, Lublin 2023, s. 143–163.
- Paciorek M., *Organizacja i działalność wiejskiej służby zdrowia połowy lat 60. XX w. w świetle sprawozdań Najwyższej Izby Kontroli*, „Medycyna Nowożytna” 2022, t. 28, z. 2, s. 183–204, DOI 10.4467/12311960mn.22.016.17377.
- Samojlik T., Daszkiewicz P, Ričkienė A., *Primeval Beast, Primeval Forest: Perception of European Bison and Białowieża Primeval Forest in the 18th–early 20th Century*, Warszawa 2022.
- Trojanowska A., *Rośliny lecznicze stosowane w czasie morowego powietrza opisane w Zielniku Szymona Syreniusza (1613)*, „Medycyna Nowożytna” 2022, t. 28, nr 1, s. 75–108, DOI 10.4467/12311960mn.22.002.16210.
- Wójcik A.J., *Stanisław Kontkiewicz. Polish Geologist and the Author of the First Geological Map of the Kryvorizkyi Iron Ore Basin in Ukraine*, „International Commission on the History of Geological Sciences INHIGEO. Annual Record” 2022, nr 54, s. 23–26.

dr hab. **Iwona Arabas**, prof. PAN, absolwentka warszawskiego Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej i studiów podyplomowych w Instytucie Historii Sztuki Wydziału Historycznego UW. Historyk nauki, kierowniczką Pracowni Historii Nauk Przyrodniczych i Medycznych IHN PAN, wiceprzewodnicząca Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, prezes Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego oraz członkini Académie International d’Histoire de la Pharmacie i International Society for the History of Pharmacy. Odznaczona Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze *Gloria Artis*”. Przewodnicząca 43rd International Congress for the History of Pharmacy oraz kierowniczką grantów MKiDN, NIMOZ oraz MNiSW z programu „Doskonała nauka”. Jej ostatnie najważniejsze publikacje dotyczą Gabinetu Historii Naturalnej księżnej Anny Jabłonowskiej.

Data zgłoszenia artykułu: 9 czerwca 2023

Data przyjęcia do druku: 15 czerwca 2023